

místních aktérů⁴⁰ (Sahlberg 2012, UNESCO 2012a, OECD 2011a). Toto pojetí národního kurikula je plně v souladu s procesy decentralizace a zvyšování autonomie škol od 90. let 20. století, a to tak, aby bylo možno lépe uchopit místní specifika (Vitikka, Krokfors a Hurmerinta 2012, UNESCO 2012a). Současně je posilována možnost volby samotného žáka, a to zejména na středních školách, na kterých není výuka organizována po ročnících, nýbrž modulárně a žák sám plánuje svou výuku tak, aby dosáhl požadovaného počtu kreditů⁴¹ (Sahlberg 2009).

Vlastní sledování a hodnocení kvality ve vzdělávání pak probíhá v několika rovinách. Na úrovni žáka je základním cílem hodnocení vést a povzbuzovat žáka k učení a současně rozvíjet jeho schopnosti k sebehodnocení (např. *Basic Educational Act 628/1998*). Hlavní zásady hodnocení na úrovni žáka jsou uvedeny v národním kurikulu a zahrnují mimo jiné následující aspekty (viz FNBE 2003, FNBE 2004, UNESCO 2012a, OECD 2011a, Kumpulainen a Lankinen 2012, MOE 2010c):

- hodnocení finských žáků je založeno na různorodosti přístupů. Rozlišeno je jednak průběžné formativní hodnocení a jednak sumativní závěrečné hodnocení na konci absolvovaných předmětů. Současně je podporováno sebehodnocení žáků, kteří mívají za úkol sami utvářet svůj vzdělávací program (např. kreditový systém středních škol).
- hodnocení finských žáků je realizováno vzhledem k cílům národního kurikula, které současně popisuje vzdělávací výsledky tzv. dobré výkonnosti – tedy to, co by měl žák dosahující této výkonnosti umět.
- závěrečné hodnocení finských žáků může být do 7. ročníku primárního vzdělávání slovní, od 8. třídy je formulován požadavek na národně srovnatelné hodnocení známkou, a to na stupnici 4-10. Znamka 8 odpovídá dobré výkonnosti žáka. V případě odborného vzdělávání je využívána třístupňová škála hodnocení.

Finský přístup k hodnocení kvality a efektivity ve vzdělávání je charakteristický odmítnutím celoplošného testování výsledků žáků po vzoru řady anglosaských zemí. Sahlberg (2009), Lankinen (2010) uvádí, že cílem finského vzdělávacího systému je pomáhat žákům a nikoliv zvládat testování. Takto je jediná high-stake zkouška realizována až v posledním ročníku střední školy, a to ve formě centrálně organizovaných testů. Žák v tomto ohledu absolvuje čtyři testy, přičemž povinným je test z mateřského jazyka. Další tři testy žák vybírá z cizího jazyka, matematiky a nabídky humanitních a přírodovědných předmětů (UNESCO 2012a, MOEC 2012a). Poznamenejme, že s ohledem na chybějící celoplošné národní testování hraje rozhodující roli v hodnocení žáků škola (Sahlberg 2012, OECD 2011a).

Konečně podobně jako celá řada dalších evropských zemí sleduje rovněž Finsko myšlenku národního kvalifikačního rámce, který byl vyvíjen v návaznosti na evropský kvalifikační rámec v období 2008-2010 a který výrazně zjednodušil systém kvalifikací v návaznosti na hodnocení znalostí, schopností a kompetencí získaných během vzdělávacího procesu (Sahlberg 2009, UNESCO 2012a). Záměrem národního kvalifikačního rámce je zajistit transparentnost a srovnatelnost kvalifikací prostřednictvím splnění standardů kvality, s dalším využitím například ze strany zaměstnavatelů (MOE 2010c).

Finský systém hodnocení kvality ve vzdělávání klade vysoké nároky na učitele v roli hodnotitele. Proto ne náhodou je kvalita finských učitelů akcentována jako jeden z klíčových faktorů vysvětlení úspěšnosti Finska ve výsledcích vzdělávání (Sahlberg 2009, MOEC 2012b, Lankinen 2010, FNBE 2011a). Takto

⁴⁰ V tomto ohledu lze zejména zdůraznit úzkou spolupráci škol a zaměstnavatelů při tvorbě národního kurikula pro odborné vzdělávání (např. MOEC 2012b).

⁴¹ V případě odborného vzdělávání se například jedná o 120 kreditů, z nichž 90 je potřeba získat v odborných předmětech (MOE 2010c).